

با گذشت ۱۰ ماه از شروع به کار دولت رئیسی، به تدریج وضعیت ناگواری اقتصادی که روحانی برای رئیسی به یادگار گذاشت، پدیدار می‌شود. آقای رئیسی به علت منش اخلاقی و نگاه ملی، تلاش کرده تا آنجا که ممکن است از ویرانه‌ای که تحویل گرفته سخن نگوید، درست برعکس رئیس دولت قبل. حسن روحانی در سال ۱۳۹۲ هرچا که می‌نشست از وضعیت ناگواری اقتصادی که از احمدی‌نژاد تحویل گرفته بود (البته راست و دروغ) سخن می‌گفت و حتی در مجموع در ساعت‌ها مصاحبه‌های زنده تلویزیونی به جای ارائه برنامه دولتش، به اغراق درباره اوضاع اقتصادی و سیاه‌نمایی می‌پرداخت که بعدها مشخص شد بسیاری از آن نادرست بوده مثل خالی بودن خزانه.

با این حال، آقای رئیسی در ۱۰ ماه اخیر به‌جز یکی دو اظهارنظر درباره وضعیت اقتصادی که از روحانی تحویل گرفت مثل مقروض بودن خزانه، سخنی از آن اوضاع بحرانی نگفته است. سایر دولتمردان هم تلاش کردند به تاسی از منش رئیسی، کمتر به بیان ویرانه اقتصادی که روحانی به جای گذاشته سخن بگویند و بیشتر طرح و برنامه برای آبادسازی دوباره ایران را مطرح کرده‌اند. با وجود این، عدم اطلاع مردم از میراث روحانی، سبب توقعات فزاینده‌ای از دولت رئیسی شد و وظیفه رسانه‌ها است که در این زمینه اطلاع‌رسانی کنند. واقعیت آن است که روحانی ویرانه اقتصادی برای رئیسی به جای گذاشته، بلکه زمینی پر از مین به جای گذاشته است؛ یعنی اشتباهات اقتصادی روحانی به گونه‌ای بوده که اصلاح آنها هم ساده نیست و برای بخشی از مردم، دردآور خواهد بود.

اکنون با گذشت ۱۰ ماه از دولت رئیسی می‌توان مهم‌ترین مین‌هایی را که روحانی برای رئیسی به جای گذاشت توصیف کرد.

قطعاً خنثی کردن هر یک از این مین‌ها، نیاز به یک اصلاح اقتصادی دارد که تبعاتی را ایجاد می‌کند. مثلاً حذف سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی آثار روانی بر قیمت‌ها گذاشت و تورم مقطعی ایجاد کرد. اما ادامه این سیاست هم تورم مستمر بیشتری را تحمیل می‌کرد و ذخایر ارزی کشور را به هدر می‌داد و قاچاق را تا صدها کیلومتر آن سوی مرزها می‌گستراند. یا توقف افزایش حقوق‌ها با چاپ پول بی‌پشتوانه که سبب تشدید تورم می‌شود، با واکنش حقوق‌بگیران مواجه شد. بنابراین در شرایطی که دولت برای حذف ارز ۴۲۰۰

ویژه‌نامه
سالگرد سیزدهمین دوره
انتخابات ریاست جمهوری
خرداد ۱۴۰۱

حسن روحانی در حالی نهاد ریاست جمهوری را ترک کرد که وضعیت فاجعه‌باری بر تجارت خارجی کشور حاکم کرده بود.

یکی از شاخص‌های مهم تجارت خارجی کشور، تراز بازرگانی یا تراز تجاری است. تراز تجاری عبارت است از صادرات کالا منهای واردات آن. اگر صادرات کالا بیش از واردات آن باشد در این حالت گفته می‌شود که تراز تجاری مساعد است یا کشور در وضعیت مازاد تجاری قرار دارد و در شرایطی دیگر افزونی واردات بر صادرات منجر به داشتن تراز نامساعد تجاری یا وضعیت کسری تجاری می‌شود. تراز تجاری یکی از اقلام مهم در محاسبه تراز پرداخت‌ها می‌باشد.

دولت سیزدهم در شرایطی شروع به کار کرد که نتیجه کار دولت دوازدهم نزولی شدن تراز حساب جاری کشور به رقم منفی ۷۰۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۹ بود. این در حالی بود که دولت یازدهم کشور را با تراز حساب جاری مثبت ۲۶/۲ میلیارد دلار تحویل گرفته بود.

دولت رئیسی همچنین در حالی کشور را تحویل گرفت که تراز بازرگانی کشور در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۹۰ درصد کاهش یافته و از ۳۰۹ میلیارد دلار به فقط ۳/۲ میلیارد دلار رسیده بود. (جدول ۱)

همچنین دولت رئیسی در حالی اقتصاد را از دولت گذشته تحویل گرفت که صادرات کالای کشور در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۱ نصف شده و از ۹۸ میلیارد دلار به ۴۹/۸ میلیارد دلار رسیده بود.

به عبارت ساده‌تر تراز بازرگانی کشور در دولت گذشته یک‌دهم تراز بازرگانی در سال پایانی دولت دهم بود. (نمودار ۱) با توجه به این شرایط، یکی از وعده‌های آیت‌الله رئیسی، توسعه تجارت با همسایگان بود که سبب افزایش چشمگیر صادرات غیرنفتی کشور در سال ۱۴۰۰ شد و درآمدهای ارزی را تقویت کرد.

از ابتدای شروع به کار دولت آیت‌الله رئیسی با اقدامات مثبت صورت گرفته در حوزه تعامل با کشورهای مختلف بویژه همسایگان و دیپلماسی متوازن، شاهد یک رونق نسبی در حوزه تجارت خارجی بوده‌ایم.

تجارت خارجی غیرنفتی کشور در ۹ ماهه دولت سیزدهم با ۱۲۷ میلیون تن کالا به حدود ۸۴ میلیارد دلار رسید. از اول شهریور سال ۱۴۰۰ و استقرار دولت سیزدهم تا پایان اردیبهشت ۱۴۰۱ تجارت غیرنفتی کشور به ۱۲۶ میلیون و ۸۷۷ هزار تن کالا و به ۸۳ میلیارد و ۹۷۱ میلیون دلار رسیده که نسبت به مدت مشابه در دولت دوازدهم ۸ درصد در وزن و ۳۶ درصد در ارزش افزایش داشته است.

دولت سیزدهم در شرایطی شروع به کار کرد که نتیجه کار دولت دوازدهم نزولی شدن تراز حساب جاری کشور به رقم منفی ۷۰۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۹ بود. این در حالی بود که دولت یازدهم کشور را با تراز حساب جاری مثبت ۲۶/۲ میلیارد دلار تحویل گرفته بود.

تومانی و توقف افزایش حقوق‌ها با چاپ پول اقدام کرد، طبیعی است که بخشی از جامعه ناراضی شوند اما کارشناسان اقتصادی به‌خوبی می‌دانند که این اصلاحات، الزامی بود.

بررسی شاخص‌های اقتصادی آغاز و پایان دولت گذشته

دولت رئیسی در حالی شروع به کار کرد که با انبوهی از مشکلات اقتصادی به جای مانده از دولت گذشته مواجه بود و تمام شاخص‌های مهم اقتصادی در بدترین وضعیت خود در دوران پس از انقلاب قرار داشتند. در این بخش از گزارش، شاخص‌های اصلی اقتصادی که دولت گذشته در هشت سال عملکرد خود به جای گذاشته بررسی شده است.

تراز بازرگانی

تراز بازرگانی که شاخص مهم تجارت خارجی کشور است، در دولت گذشته بشدت سقوط کرد.

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مقدار تغییر
تراز حساب جاری	میلیون دلار	۲۶۲۷۱	-۷۰۹	-۱۰۲/۷	-۲۶۹۸۰
تراز بازرگانی	میلیون دلار	۳۰۹۷۵	۳۷۳۴	-۸۹/۶	-۲۷۷۴۱
صادرات کالا	میلیون دلار	۹۸۰۳۳	۴۹۸۴۷	-۴۹/۲	-۴۸۱۸۶